

ciudad! — într-o altă conjunctură istorică și socială. Nu culoarea, nu pitorescul, nu aura de originalitate sau de ușor exotism a acestui univers specific dau însă valoare lucrării, ci adevărul conținut în ea, desenul autentic al destinelor, faptul că e departe de orice artificiu și de orice silință compozițională. Ea se desfășoară crud, ca o ținire spontană de sentimente, ca o poezie spusă lumii, curat și candid, unde nu încapă nici o stridență, nici o ipocrizie. S-ar putea vorbi, mult și cu folos, în legătură cu această piesă, despre câteva chestiuni arzătoare în dramaturgie — ca, bunăoară, relațiile dintre inspirație și mesaj, atitudine și elocință, poezie și nevoia de a medita a eroului contemporan — dar nu, firește, în spațiul restrâns al acestor consemnări.

Regia (Val Mugar) a transpus lucrarea lui Miron Radu Paraschivescu cu „rezonanță de amară, dar caldă poezie” așa cum și-a dorit (vezi caietul program). Scenograful (Constantin Russu) a fost atent în creionarea unui cadru de periferie (din care n-am înțeles un singur lucru: ce trece pe sub podul acela de fier, dacă exact pe spațiul deschiderii sale se întinde cîrciuma și o străduță insignifiantă? Un pod pentru o cîrciumă — cine ar construi?). Interpreții au fost concentrați în redarea frumuseții lăuntrice a eroilor — Carmen Galin (Mangelica), Puiu Neagu (Șarpele) și Constantin Miron (Broască) ținînd pe umeri un edificiu de

poezie gravă și sensibilă, cu nuanțe delicate de umor. I-au secondat, bine, Smara Marcu în recitalurile susținute cu „cîntice țigănești”, Emilia Botta Luca într-o apariție episodică, nu și trecătoare. Cealți coechipieri, cu stîngăcii mai mici sau mai mari, s-au străduit să contribuie la crearea unei atmosfere destîrne și naturale.

Celălalt spectacol, semnat de regizorul Vlad Mugar (scenografia, Mircea Matcaboji, costumele — Eva Bărsan), pune în valoare ansamblul, pentru că ansamblul este, ca să zicem așa, personajul principal din *Casa Bernardei Alba* și evoluția lui e elocventă în măsura în care se creează o tensiune reală între individualitățile care îl compun. O asemenea tensiune a existat, regizorul obținînd pe deasupra și un desen sugestiv al mișcărilor, ceea ce a conferit spectacolului expresivitate și armonie plastică. Ceva auster, parodiînd monumentalul, ca și destinele care se frîng acolo, creează Mircea Matcaboji pentru spațiul de joc. Dintre personajele feminine, se disting, prin forță și sinceritate, Ema Cenariu (La Poncia) și Elena Jitcov (Martitio), Maria Andreea Raicu (Adela) și Emilia Botta Luca (Bernarda). Peste toate, și în primul rînd, creația de mare elevație a Mariei Cupcea (Maria Josefa).

Un cuvînt de stimă pentru ținuta și calitatea informativă a caietelor-program.

C. Paraschivescu

„Casa Bernardei Alba” de Federico Garcia Lorca în regia lui Vlad Mugar. Scenografia Mircea Matcaboji. În prim plan: Emilia Botta Luca (Bernarda)

„Poveste de iarnă” de Shakespeare la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj. Regia: Tamas Major de la Teatrul Național din Budapesta

TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN CLUJ

Fără a fi definitiv, un turneu, care constituie o microstagiune bucureștenă a prestigiosului Teatru Maghiar de Stat din Cluj poate contura un profil. Și, ca primă constatare, notăm neliniștita căutare, chiar dacă, uneori eclectică, evident ghidată de exigență și întotdeauna pornită din bune intenții.

Prezența lui Shakespeare, a lui Cehov, a doi autori contemporani din țara noastră — Everac și Mehes —, a unui foarte interesant autor din Ungaria — Gyula Illyes — demonstrează că repertoriul este gândit spre un just echilibru compozițional. Să adăugăm *Viforul* de Delavrancea, *Tragedia omului* de Madach, *După cădere* de Miller, piese care fac parte din zestrea permanentă a teatrului, pentru înregistrarea unui tablou cit mai complet.

Turneul a debutat cu shakespeareana *Poveste de iarnă*. Experimentatul regizor Tamas Major (de la Teatrul Național din Budapesta), în realizarea unui cadru funcțional de desfășurare a acțiunii, care să nu trădeze convenția, a lăsat totuși loc unui decalaj între intenția de a imprima spectacolului o expresie modernă, contemporană și, modul orarecum vetust declamatoriu, de rostire a

replicii. Așa fiind, acțiunea s-a scurs anevoie, bogată în lungimi evitabile, iar intențiile montării au rămas prinse „în pioanele” cadrului plastic... (Costumele sînt sub considerații estetice.)

Mai unitar gândit, spectacolul cu *Camera de alături* de Paul Everac, își luminează în chip semnificativ finalul. Familia Bondoc, care pare sudată și fericită — ni se înfățișează, dintr-odată roasă, măcinată de ambiții deșarte, de racile incurabile, de minciună și desfrii. Regizorul O. Rappaport a realizat demonstrația uneori cam monocord, dar cu credință și cinste profesională. Am redescoperit cu acest prilej o valoroasă actriță: Ildiko Vitalyos, interpreta Alinei Bondoc, cu o puternică forță interioară, cu o permanentă participare și cu remarcabilă economie de mijloace. Notabilă, de asemenea, creația sobră, interiorizată, a lui Gerő Laszlo în rolul lui Pavel Cristian. Două inexplicabile greșeli de distribuție au alterat totuși ținuta spectacolului: Klara Sebök (altfel o excelentă actriță), departe de imaginea Mirei Bondoc, oricît s-ar fi străduit să micșoreze această distanță, și Gyula Peterfi, căruia i-au lipsit violența rafinată, subtilitatea și suava perfidie a lui Flaviu Veniamin. În nota sobră a spectacolului — decorul lui Paul Bortnovski.

Poate pentru mulți dintre spectatori prezența unei farse spumoase, jumătate vodevil, jumătate scheci cu poante estradistice, a ridicat semne de întrebare; mai ales în contextul acestei selecții repertoriare. *Casa cu șapte buclucuri* de Gyorgy Mehes are o intrigă cum firavă, dar dialogul este spumos,

Gyula Peterfi și Ildiko Vitályos în „Camera de alături” de Paul Everac, în regia lui Otto Rappaport și scenografia lui Paul Bortnovski

Gerő László, Janos Marton și Endre Senkalszki în „Favoritul” de Gyula Illyes în regia lui Jozsef Szabo

spiritual și, oricum, se înscrie, în continuare, pe linia unei vechi tradiții de farsă, cu tot arsenalul ei de qui-pro-quo-uri, ilustrată de maestri ai genului ca Molnar, Lengyel, Vassary. Dincolo de aceasta, farsa e un gen gustat; lumea vrea să ridă! Să notăm dintr-o numeroasă distribuție, o fermecătoare actriță de comedie — pe Anna Szeles, apoi pe Marton Andrási, Lujza Orosz și Paula Krasznai, precum și un inventiv regizor, actorul Bela Horvath.

Am mai avut prilejul să scriu despre *Favoritul* lui Gyula Illyes. Aminteam atunci cuvintele autorului: „în această piesă doar costumele și salutarile aparțin epocii”. Textul conține nenumărate aluzii la actualitate, nu întotdeauna descifrate cu precizie de regizorul Jozsef Szabo. Există în spectacol o anumită tendință spre monumental. Ea va ajunge însă scop în sine; e meritul unor bune realizări actricești: Ildiko Vitályos (Iulia), Gerő László (Valentinian), Sandor Hejja (Palladius).

Trei surori — drama nerealizării, a frumuseții irosite în zadar, a încercării de fugă din realitate și, implicit, a ratării, a fost prezentată în viziunea regizorului Vlad Mugur. Există o neliniște permanentă în eroii lui Cehov, o permanentă agitație interioară, care se izbește de tavanul prea coborât al mijloacelor cu care ei încearcă să-și realizeze visele. Vlad Mugur a căutat să expună această neliniște într-un spațiu enorm, în care personalitatea eroilor se estompa. Montarea a vădit unele fisuri în omogenitatea colectivului. Pentru că oricât de bine au încercat să se încadreze Magda Stief (Irina), Silvia Ghelan (Olga), Maria Bisztrai (Mașa), Bela Horvath (Kulighin), Gerő László (Prozorov) sau Marton Andrási (Cebutkin) în această atmosferă, eforturile altor interpreți ca Gyula Peterfi (Verșinin) sau Zoltan Vadasz (Solonfi) s-au dovedit zadarnice. Remarcabil, spațiul de joc oferit de scenograful Helmut Stürmer.

Trei surori este o montare definitorie pentru actualul stadiu profesional al Teatrului Maghiar de Stat din Cluj. Un stadiu de febrile căutări, de avânt, dar și de ezitare, de receptivitate la nou, dar și de rețineri tradiționaliste.

Teatrul apelează la regizori de notorietate, și își completează unele goluri din colectiv. Există, vădit o strădanie de înnoire în acest teatru unde se simte că actorii n-au beneficiat întotdeauna de o bună școală profesională (vezi retorismul, alteori naturalismul mijloacelor lor de expresie). Dar totmai de aceea marea lui voință, și sete de noutate, trebuie încurajate, cultivate. Ceea ce a realizat cu Vlad Mugur Naționalul clujean, smulgându-se dintr-un climat de rutină, se cuvine să se petreacă și în sinul colectivului maghiar. Există un început, există frumose și bune intenții, acum trebuie să se persevereze. E mai greu să păstrezi o victorie, decît s-o cucerești.

Mihai Crișan